

Ylävatsavaivojen diagnostiikka ja hoito

30.11.2018

Markku Heikkinen

KYS

Sidonnaisuudet 2016-18:

- Osallistunut ulkomaisiin lääkeyhtiön kustantamiin koulutustilaisuuksiin
 - Ferring, MSD, Olympus
- Lääkeyhtiöiden advisory boardin jäsen
 - Pfizer
 - Keliakialiiton ja Vatsatautiin tutkimussäätiön apurahatoimikunnassa

DYSPEPSIA

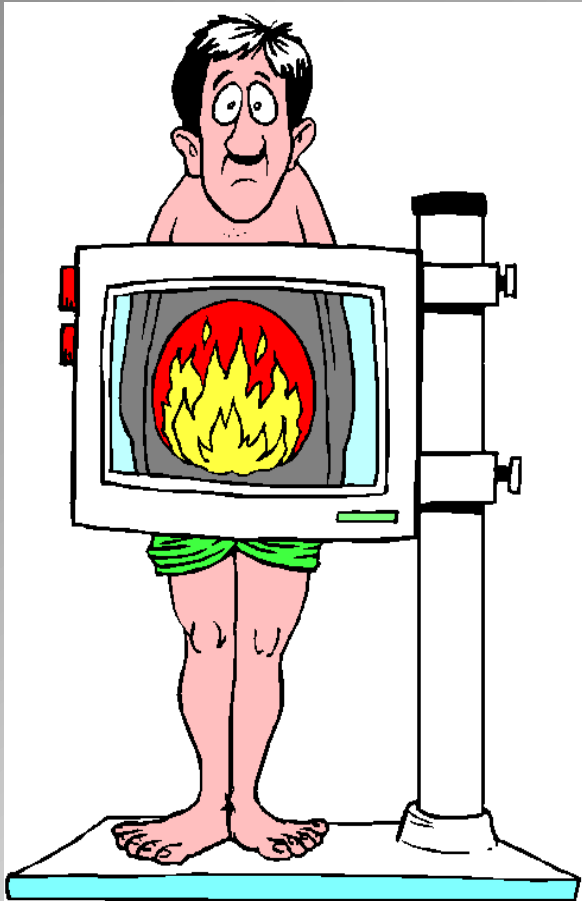
-yleinen vaiva, prevalenssi:

-dyspepsia 14-26%

-refluksitauti 10-20%

Dyspepsia

- Dyspepsialla tarkoitetaan ylävatsassa jatkuvasti tai ajoittain tuntuva kipua tai vaivaa

Vähintään yksi seuraavista oireista:
ruokailun jälkeinen haittaava
täyteläisyyden tunne (fullness),
aikainen kylläisyys, ylävatsakipu,
ylävatsan polttelu.

Oireiden arvellaan olevan lähtöisin
gastroduodenaaliselta alueelta

Dyspepsiapotilaan tutkiminen

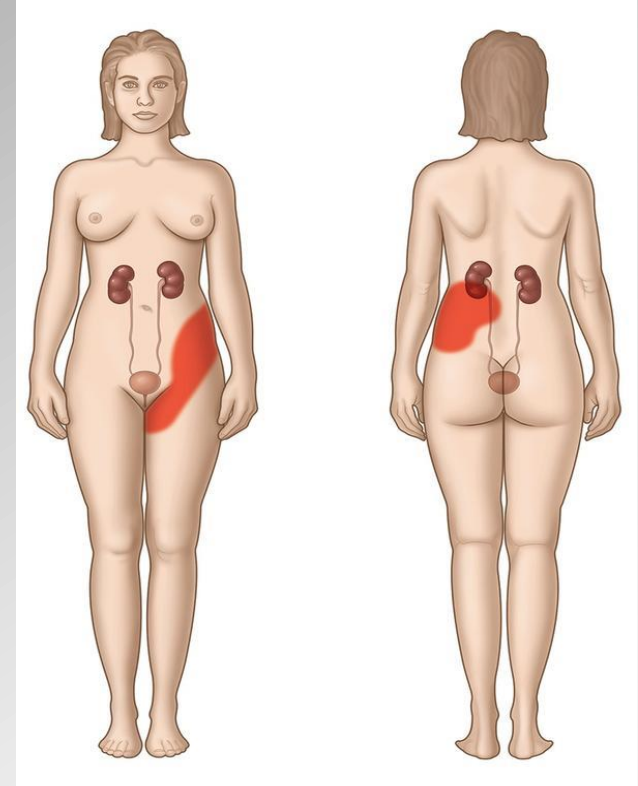
- Anamneesi
 - Potilaan keskeisin oire (ylävatsakipu, varhainen kylläisyyden tunne, aterian jälkeinen poikkeava täyteläisyyden tunne, ylävatsan turpoaminen, röyhtäily, pahoinvointi tai oksentelu)
 - Onko ensioire vai uusiutuva vaiva?
 - Onko aiemmin tutkittu ja mitä löytyi?!
 - Oireiden kesto, pahentavat ja helpottavat oireet
 - Ruokailu, suolentoiminta, jne.
 - Esiintyykö oire vain rasituksessa?
 - vaikuttaako asento?

Dyspepsiapotilaan tutkiminen

- Anamneesi
 - Muut sairaudet ja lääkkeet?
 - Tulehduskipulääkkeet?
 - Diabetes lääkkeet?
 - **ONKO HÄLYTTÄVIÄ OIREITA?**
 - Tupakointi? Alkoholi?
 - Sukuanamneesi?
 - Syövät? IBD? Keliakia?
 - Stressitekijät?
 - Jne
- Status

Heijastekipu

- Selkäkipu
- Kiinnikekipu
 - Leikkaukset
 - "arpineurinoma"
- Hermopinteet
- koronaaritauti
- virtsatiekivi

Dyspepsiapotilaan tutkiminen

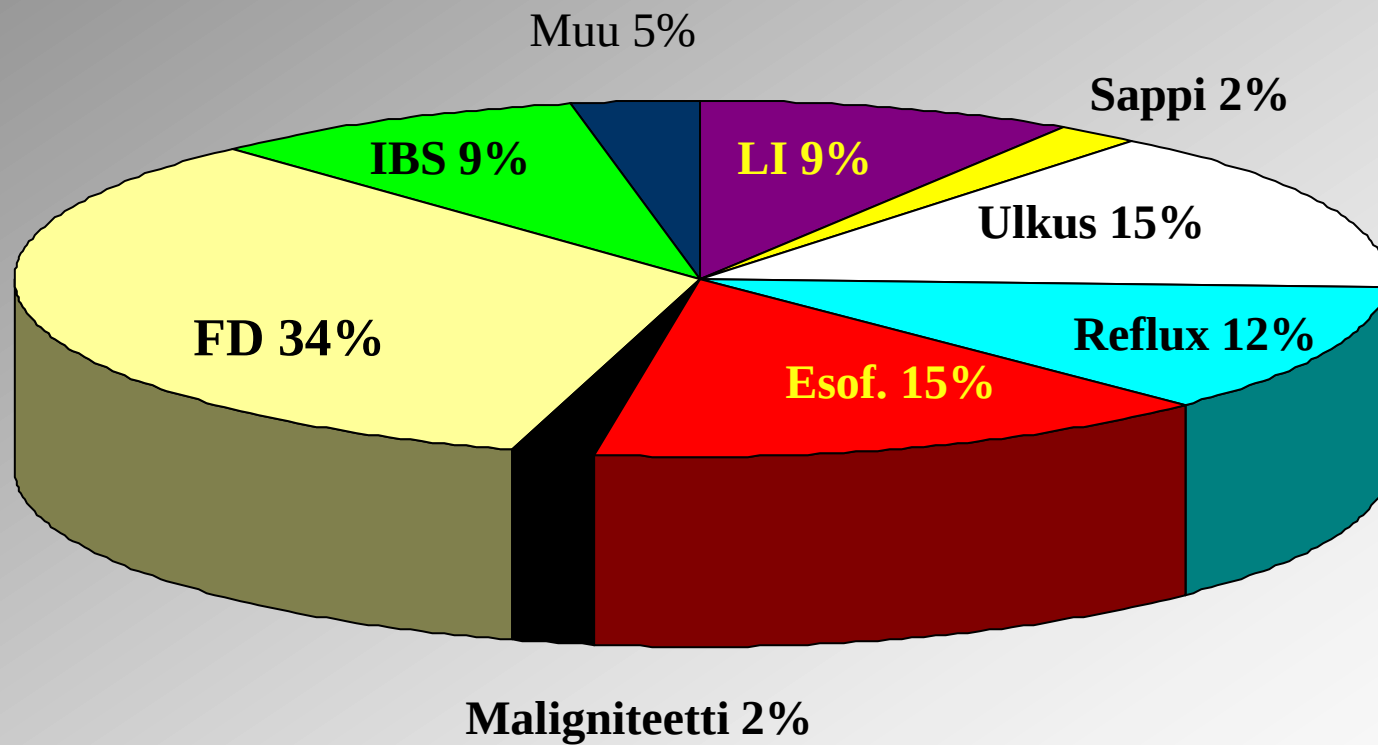
- Laboratoriokokeet
 - Yleensä riittää pvk, CRP tai La
 - herkästi myös:
 - Keliakiavasta-aineet (transglutaminaasi-va tai endomysium-va)
 - Laktoosi-intoleranssia epäiltäessä
 - Ensisijaisesti ruokavaliohoitokoe tai laboratoriokokeina laktoosirasitus tai geenitesti

Dyspepsia työdiagnoosin luotettavuus

	sens.	spesif.	PV+	PV-
Funct. dyspepsia	0.52	0.67	0.70	0.49
	0.43	0.69	0.58	0.54
GERD	0.30	0.88	0.43	0.80
	0.59	0.83	0.43	0.90
Ulkustauti	0.58	0.73	0.29	0.90
	0.37	0.83	0.28	0.88

Bytzer et al. 1998, [Heikkinen et al.2000](#)

DYSPEPSIAN ETIOLOGIA

Dyspepsian syyt

- Toiminnallinen 40-60%
- Ulkustauti n.15%
- Ruokatorven refluksisairaus* 15-25%
- Laktoosi-intoleranssi (prevalenssi Suomessa 17%)
- Maligniteetti 1-2 %
- Oireinen sappikivitauti 1-2 %
- Keliakia 1-2%
- Giardiasis
- Erosiivinen gastropatia
- Kr.pankreatiitti
- Muut syyt

*pelkkä rintalastan takainen oireilu ei ole dyspepsia

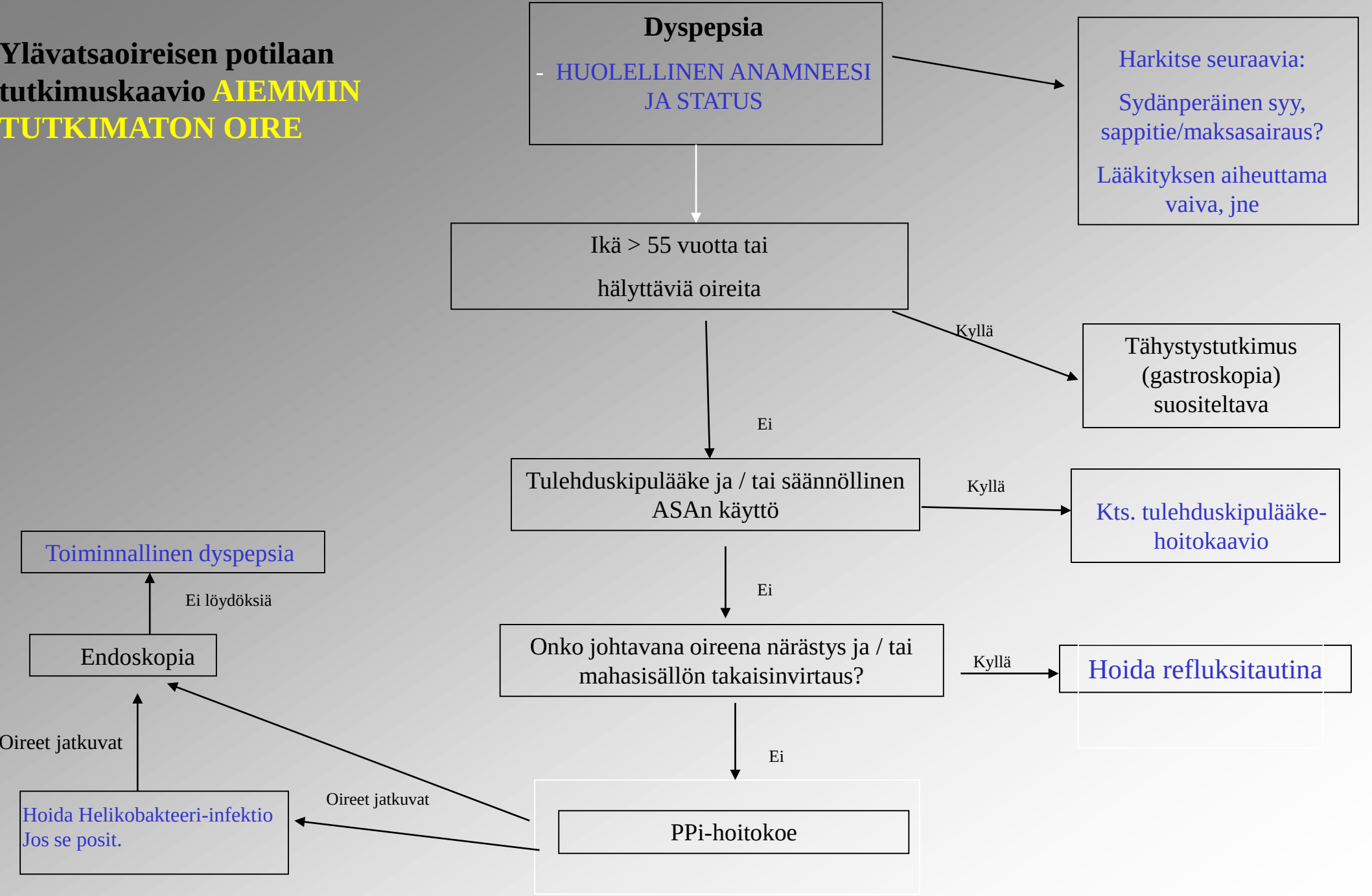
GASTROSKOPIA

- "Hälyttävät oireet"
 - meeleena
 - verioksennus
 - toistuva oksentelu
 - laihtuminen
 - anemia
 - nielemisvaikeudet

Tähystys viiveettä. Pitkät jonot eivät saa olla este !!

Ylävatsaoireisen potilaan
tutkimuskaavio **AIEMMIN**
TUTKIMATON OIRE

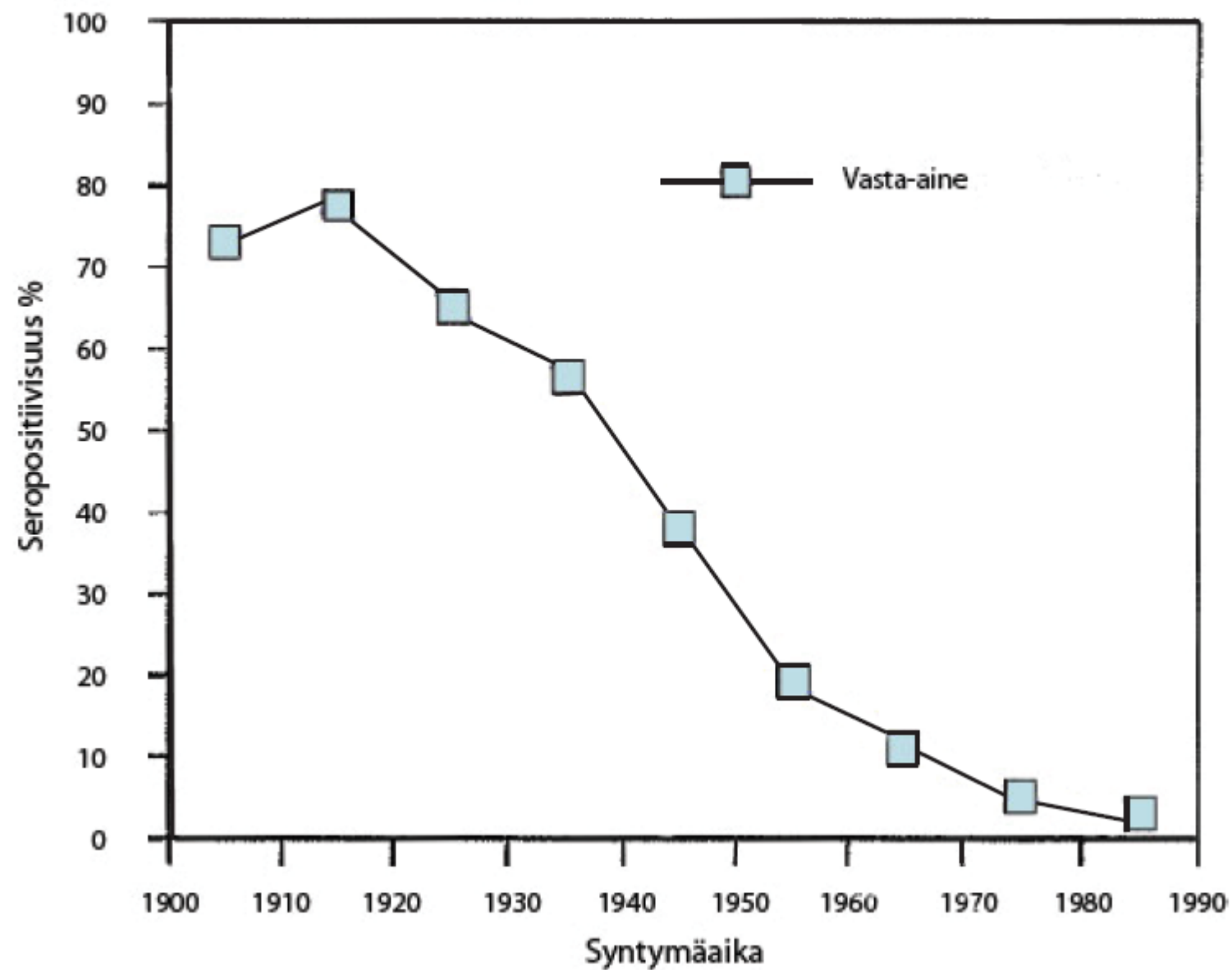
Dyspepsian diagnostiikka

	UÄ	EGD
Sens.	0.07	0.75
Spes.	0.91	1.00
PV+	0.36	0.99
PV-	0.56	0.83

Heikkinen et al. Scand J Prim Health Care 1997

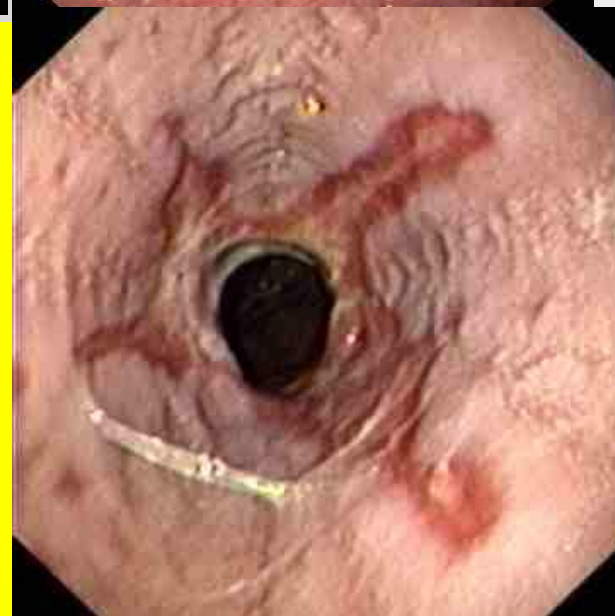

Dyspepsian hoito

Helikobakteeri

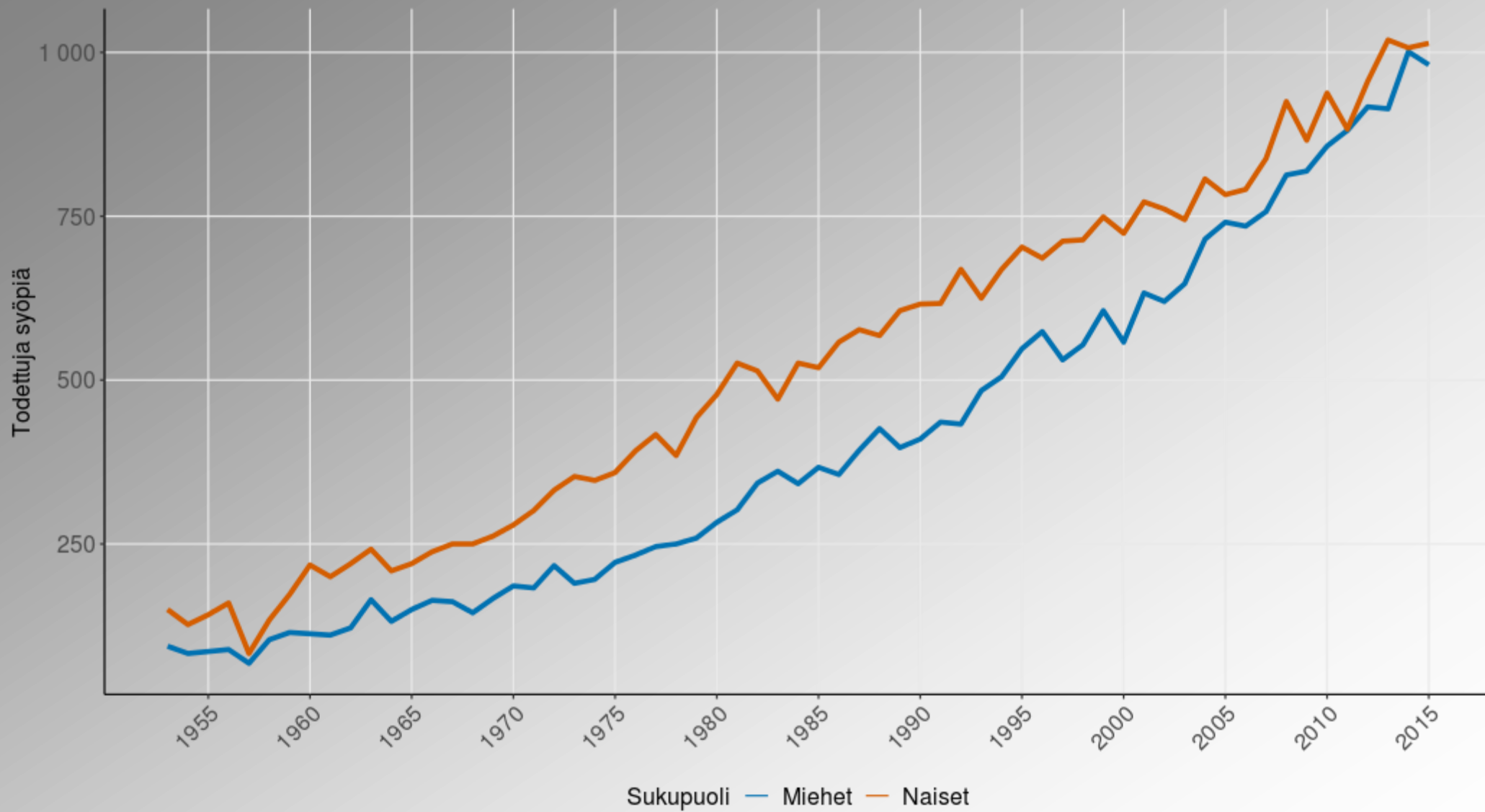
Mahasyöpä

© Suomen Syöpärekisteri 12.10.2018

colonna

© Suomen Syöpärekisteri 12.10.2018

Toiminnallinen dyspepsia

- Postprandial distress syndrome
 - Haittaava postprandiaalinen täyttyminen, aikainen kylläisyys, turvottelua, pahoinvointi, röyhtäily
- Epigastric pain syndrome
 - Vähint. kohtalainen kipu tai polttelu ylävatsalla, ainakin kerran viikossa, Kipu on intermittoiva, Ei leviä tai lokalisoidu muualle vatsan tai rintakehän alueelle, ulostaminen tai kaasun päästäminen ei helpota

Kuuntele potilasta

-vältä tutkimusten turhia
uusimisia

Toiminnallinen dyspepsia

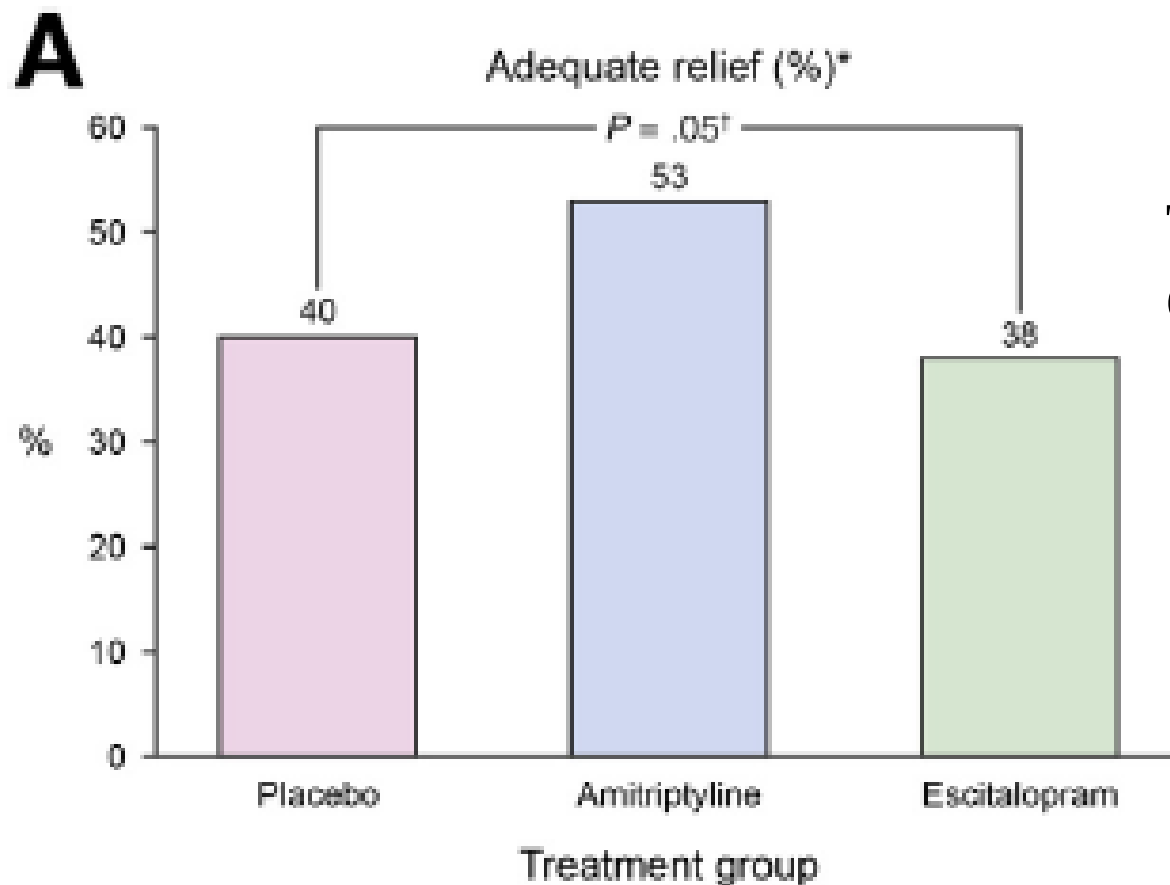
*omepratsoli

	ome 20mg	ome 10mg	plasebo	p
<i>hoitovaste</i>	38%	36%	28%	0.002
<i>ulcerlike</i>	40%	35%	27%	<0.05
<i>reflux-like</i>	54%	45%	23%	<0.05
<i>dysmotility</i>	32%	37%	31%	ns

Talley et al. Aliment Pharmacol Ther
1998;11:1055-65

N=1262

Toiminnallinen dyspepsia

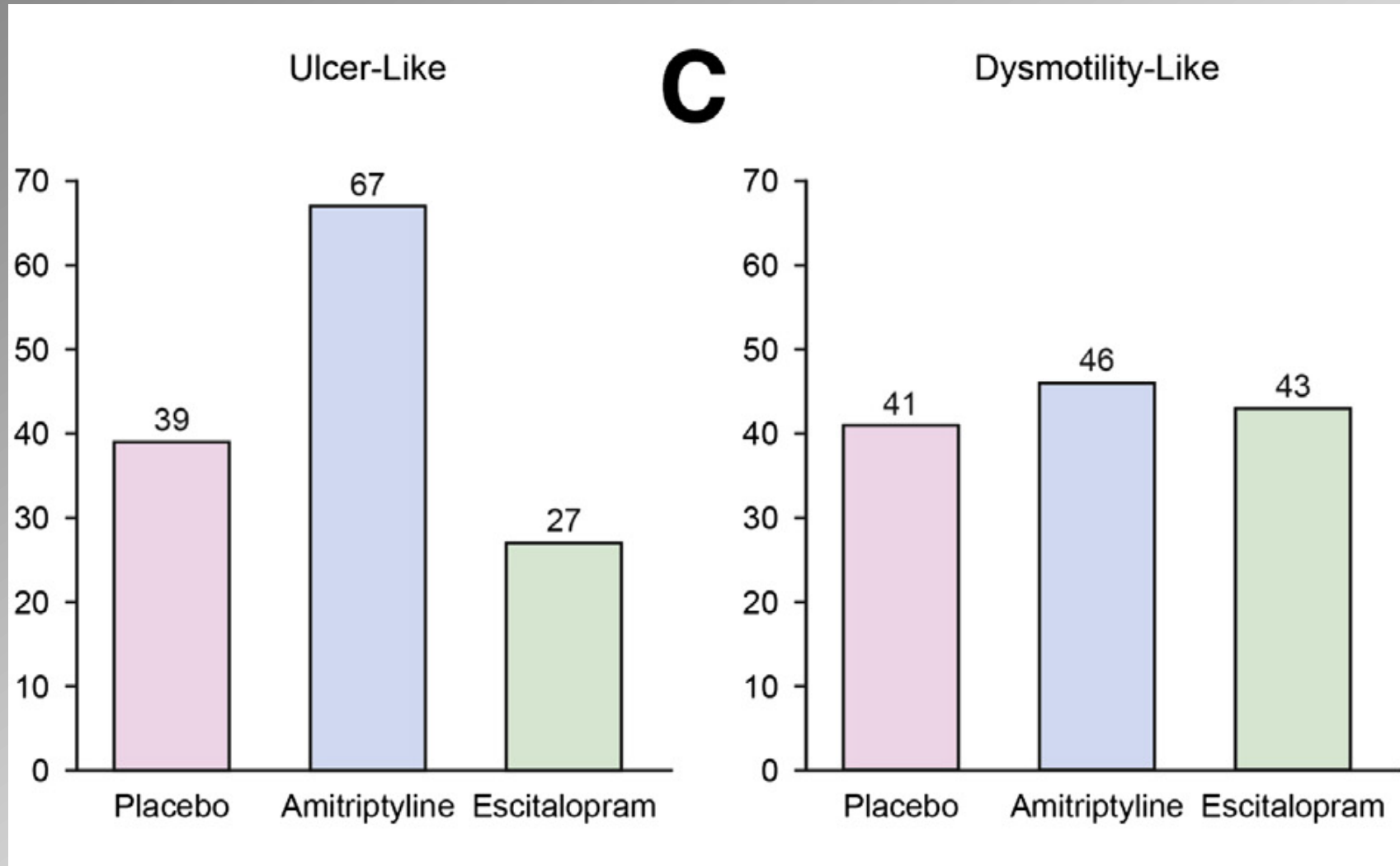

Talley et al.
Gastroenterology 2015

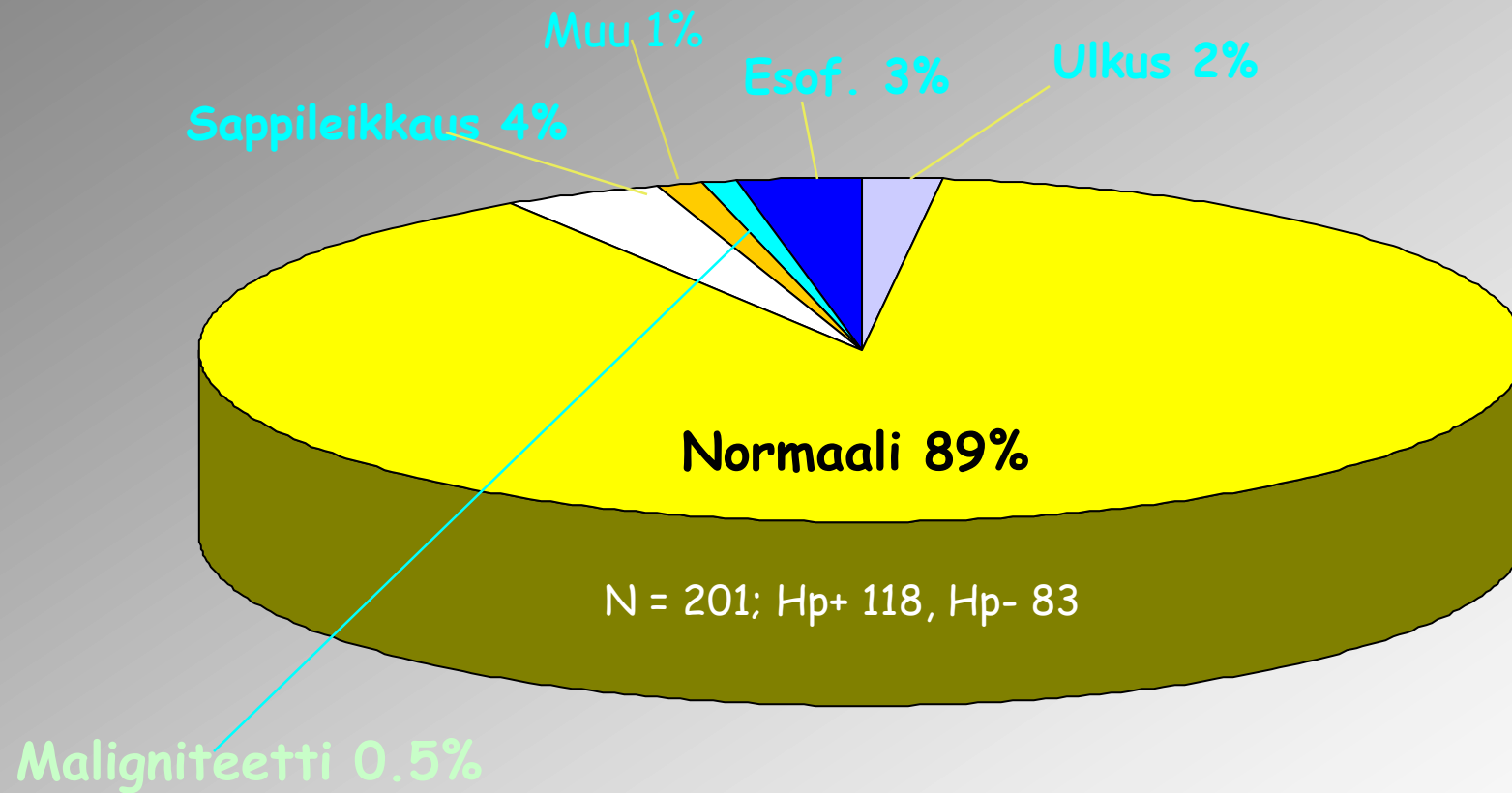
^{*}≥5 weeks of adequate relief

[†]Overall treatment effect from logistic regression model incorporating balancing factors

Toiminnallinen dyspepsia

Toiminnallisen dyspepsian pitkäaikaisennuste (6-7 v)

Lopuksi

- Tunnista toiminnalliset vatsavaivat
 - pitkä anamneesi, ilmavaivoja, turvotusta, stressi, aikainen täyttyminen, ajoittain parempia jaksoja, etc
- Käytä hyväksesi aiempien tutkimusten tietoja
 - normaali histologia --> riski org.taudille pieni
- Toiminnallinen dyspepsia ei tutkimalla parane!

Kiitos kuulijoille!